

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa o stave odstránenia nedostatkov zistených pri inšpekciách na gymnáziách a v jazykovej škole v školskom roku 2011/2012 v SR

Školská inšpekcia vykonala **66** následných inšpekcií na **64** gymnáziách (G), z nich bolo **14** cirkevných, **16** súkromných, **7** bolo s vyučovacím jazykom národností. Stav a úroveň odstránenia zistených nedostatkov sa kontrolovali v 23 subjektoch po komplexnej inšpekcii, v 39 po tematickej a v 4 po následnej inšpekcii, pričom v 2 súkromných gymnáziách (Banskobystrický, Trenčiansky kraj) boli vykonané 2 následné inšpekcie. V Trenčianskom kraji bola po tematickej inšpekcii vykonaná následná inšpekcia v jazykovej škole (JŠ).

Celkovo bolo v rámci uskutočnených následných inšpekcií uplatnených **564 opatrení** (z nich 6 v JŠ) na odstránenie zistených nedostatkov, z toho **217** odporúčaní (38,48 %), **270** opatrení prijatých riaditeľmi kontrolovaných subjektov (47,87 %), **75** opatrení uložených školskou inšpekciou (13,30 %) a **2** záväzné pokyny (0,35 %). Prehľad akceptácie/splnenia uplatnených opatrení je uvedený v tabuľke č. 1.

Tabuľka č. 1 Prehľad opatrení uplatnených ŠŠI

Prehľad uplatnených opatrení ŠŠI										
spolu	564									
z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia prijaté kontrolovaným subjektom		opatrenia uložené školskou inšpekciou		záväzný pokyn	
počet	217		0		270		75		2	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%
	196	90,32	0	0	248	91,85	75	100	1	50

Z celkového počtu uplatnených opatrení bolo akceptovaných a splnených **520** (92,19 %). Snahou riaditeľov kontrolovaných škôl bolo zistené nedostatky odstrániť a tým zlepšiť kvalitu výchovy a vzdelávania. V najväčšom počte (5) neboli akceptované odporúčania v Nitrianskom, v Žilinskom a v Prešovskom kraji, nesplnené prijaté opatrenia boli najpočetnejšie v Bratislavskom (7) a v Prešovskom kraji (5). Školy v Košickom kraji odstránili všetky nedostatky (44) zistené pri inšpekciách. V jazykovej škole (Trenčiansky kraj) bolo uplatnené odporúčanie akceptované, z opatrení prijatých riaditeľkou školy 1 splnené nebolo.

Uplatnené opatrenia smerovali najmä k odstráneniu nedostatkov týkajúcich sa

- spracovania školského vzdelávacieho programu (ďalej ŠkVP), jeho prerokovania a zverejnenia
- organizácie vyučovania (spájanie žiakov z rôznych ročníkov na jednej vyučovacej hodine, prekročenie počtu poslucháčov v kurzoch v JŠ, dĺžka trvania prestávok)
- vypracovania školského poriadku, jeho prerokovania v pedagogickej rade a rade školy, zverejnenia a oboznamovania sa s ním
- zabezpečenia prípravy a realizácie maturitnej skúšky
- spĺňania kvalifikačných predpokladov a požiadaviek na výkon riadiacej funkcie
- vedenia pedagogickej a ďalšej dokumentácie (dokumentácia žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ďalej ŠVVP), dvojazyčná evidencia dokumentácie v školách s VJM, zápis preberaného učiva z cudzieho jazyka nevedený v štátnom jazyku)
- vydávania rozhodnutí riaditeľom školy
- vyhotovenia vnútornej smernice na vybavovanie sťažností

- rozvíjania kľúčových kompetencií žiakov
- systému vnútornej školskej kontroly
- činnosti metodických orgánov
- úpravy vstupných a učebných priestorov pre potreby žiakov so zdravotným znevýhodnením

Štátna školská inšpekcia **uložila 217 odporúčaní**, z ktorých bolo **196** (90,32 %) **akceptovaných**. Odporúčania týkajúce sa ŠkVP smerovali predovšetkým k doplneniu obsahu niektorých častí, k ich prehľadnému usporiadaniu, k zjednoteniu štruktúry učebných osnov (ďalej UO), k rozpracovaniu podmienok vzdelávania žiakov so ŠVVP, k skvalitneniu úrovne vypracovania ŠkVP z hľadiska zvýšenia autenticity a adekvátnej citácie právnych predpisov. V oblasti pedagogického riadenia sa zameriavali najmä na funkčnosť vnútorného systému kontroly (systematické vyhodnocovanie úrovne kvality výchovno-vzdelávacieho procesu, analyzovanie výsledkov kontroly, prijímanie opatrení, kontrola ich plnenia), na zefektívnenie činnosti predmetových komisií (posilnenie kontrolnej a vzdelávacej funkcie, skvalitnenie edukačných činností), na dôslednosť vo vedení pedagogickej dokumentácie. Týkali sa zabezpečenia kontinuity výučby 1. cudzieho jazyka medzi základnou a strednou školou. V oblasti podmienok výchovno-vzdelávacieho procesu išlo o doplnenie chýbajúcich učebníc, didaktickej techniky, o zlepšenie psychohygienických podmienok žiakov, o úpravu vstupných priestorov pre žiakov so zdravotným znevýhodnením. Niektoré súviseli s aktualizáciou obsahu vnútorných predpisov, so spracovaním vnútorného systému hodnotenia a klasifikácie žiakov v súlade s metodickým pokynom, s vypracovaním systémových aktivít k prevencii, riešeniu šikanovania a agresivity žiakov a s rozpracovaním spôsobov realizácie výchovy k ľudským právam. Viacerým subjektom školská inšpekcia odporučila zriadiť školskú radu.

Akceptovanie odporúčaní viedlo k zvýšeniu obsahovej jednoznačnosti a prehľadnosti ŠkVP. Skvalitnila sa činnosť predmetových komisií, dôkladnejšie bola vedená pedagogická dokumentácia, vytvorili sa predpoklady na jednotný a objektívny postup pri hodnotení a klasifikácii žiakov. Dopracovaním viacerých materiálov sa posilnilo cielené pôsobenie školy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia. Akceptácia odporúčaní čiastočne prispela k zvýšeniu účinnosti a rozsahu kontrolnej činnosti. V štádiu realizácie je postupné zabezpečenie bezbariérového prístupu pre žiakov so zdravotným znevýhodnením. **Nepriaznivý dopad** na rozvíjanie jazykových zručností žiakov malo v 1 subjekte¹ nedodržanie kontinuity vo výučbe 1. cudzieho jazyka, ktorý sa učili v základnej škole. Nedostatky sa vyskytli v 3 školách² v súvislosti s neakceptovaním odporúčania smerujúceho k zvýšeniu funkčnosti kontrolného systému.

Kontrolované **subjekty prijali 270 opatrení**, z nich splnili **248** (91,85 %). Vo vzťahu k zisteným nedostatkom boli adekvátne, konkrétne a kontrolovateľné, s uvedením termínu realizácie a zodpovednosti. Prevládali opatrenia smerujúce k dodržaniu štruktúry ŠkVP a jeho súladu so štátnym vzdelávacím programom (ŠVP), k jeho zverejneniu. Zamerané boli najmä na doplnenie viacerých chýbajúcich častí, na ich kvalitnejšie spracovanie a aktualizáciu niektorých údajov. Frekventované boli opatrenia na odstránenie nedostatkov v učebných plánoch (akceptovanie rámcových učebných plánov (ďalej RUP) príslušných ŠVP pri spracovaní ŠkVP; zaradenie predmetov do vzdelávacích oblastí, vrátane začlenenia ďalších povinných predmetov; využitie všetkých disponibilných hodín; vypracovanie alebo doplnenie poznámok k UP; vypracovanie UP pre celý stupeň vzdelania), v učebných osnovách (doplnenie chýbajúcich UO, vypracovanie v súlade so vzdelávacím štandardom, rozpracovanie UO na rozsah vyučovania podľa UP), v zapracovaní prierezových tém. Ďalšia

¹ Gymnázium Antona Prídavka, Komenského 40, Sabinov

² Cirkevné gymnázium s vyučovacím jazykom maďarským – Magyar Tanítási Nyelvű Egyházi Gimnázium, Sv. Michala 38, Levice
Katólicka spojená škola sv. Vincenta de Paul, Saratovská 87, Levice
Súkromné gymnázium, Svätoplukova 38, Bernolákovo

skupina opatrení sa týkala riadiacej práce (vydávania rozhodnutí, akceptovania príslušného metodického pokynu v interných kritériách pre hodnotenie a klasifikáciu prospechu žiakov, vypracovania vnútorného predpisu na vybavovanie sťažností, plnenia kvalifikačných predpokladov vedúcich pedagogických zamestnancov). Časť prijatých opatrení smerovala k vedeniu dokumentácie (dvojazyčné vedenie v školách s VJM, nekompletná dokumentácia žiakov so ŠVVP), k dopracovaniu školských poriadkov, k organizácii vyučovania, k rozvíjaniu kľúčových kompetencií žiakov, k dodržaniu spôsobu poučenia žiakov k bezpečnosti a ochrane zdravia pred exkurziou alebo výletom. Týkali sa zabezpečenia vyučovania viacerých predmetov výchovného charakteru na G s osemročným vzdelávacím programom v súlade s platným UP. Zmenou všeobecne záväzného právneho predpisu stratilo aktuálnosť opatrenie prijaté k zmene označovania tried.

Podstatným **prínosom splnených prijatých opatrení** bolo predovšetkým zlepšenie kvality vypracovania ŠkVP a zvýšenie výpovednej hodnoty rozpracovaním príslušných častí na vlastné podmienky škôl. Jeho zverejnením sa zrealizovali požiadavky pre neobmedzený prístup verejnosti k základnému dokumentu školy. Zabezpečenie vyučovania predmetov výchovného charakteru v súlade s UP školy prispelo k skvalitneniu výchovno-vzdelávacieho procesu. Kompletizáciou školských poriadkov sa vytvoril predpoklad pre stanovenie uceleného súboru pravidiel vzťahov medzi účastníkmi vzdelávania a zákonnými zástupcami žiakov a zásad definujúcich podmienky na zaistenie bezpečnosti školského prostredia. Pozitívny dopad na úroveň riadenia malo vydávanie rozhodnutí v súlade s platnými právnymi predpismi. Skvalitnilo sa vedenie pedagogickej dokumentácie, zlepšenie psychohygienických podmienok žiakov a učiteľov podporila úprava organizácie vyučovania. Hospitácie potvrdili rozvíjanie kľúčových kompetencií na hodinách matematiky.

V dôsledku **nesplnenia opatrení**, ktoré mali zabezpečiť vypracovanie komplexných poznámok k UP, pretrvával neprehľadný stav v delení tried na skupiny. Nevytvorenie samostatných skupín podľa jednotlivých ročníkov v predmete telesná a športová výchova sa v 1 škole³ negatívne odrazilo na vyučovaní i v plnení učebných osnov. Nedostatočne rozpracované UO viacerých vyučovacích predmetov boli predpokladom realizácie menej kvalitného výchovno-vzdelávacieho procesu. Nevypracovaním ŠkVP sa v 1 subjekte⁴ nezabezpečila organizácia edukačného procesu v zmysle právneho predpisu. Nesplnené opatrenia súvisiace s kvalifikovanosťou vedúcich pedagogických zamestnancov nevytvárali podmienky pre kvalitné riadenie subjektu. V kontrolovanej **jazykovej škole** pretrvávajúce prekročenie stanoveného počtu poslucháčov v kurzoch znižovalo kvalitu vzdelávania cudzích jazykov.

Školskou inšpekciou bolo **uložených** v 4 krajoch **75 opatrení** (Bratislavský kraj – 4 opatrenia, Žilinský – 28, Prešovský – 29, Košický – 14), ktoré boli splnené. Týkali sa prevažne štruktúry ŠkVP, v 1 škole vypracovania ŠkVP pre nižšie sekundárne vzdelávanie, doplnenia školského poriadku, organizácie výchovy a vzdelávania žiakov a pedagogického riadenia. Ďalšie nedostatky súviseli s dodržiavaním právnych predpisov a pokynov NÚCEM pri organizovaní a realizácii maturitnej skúšky.

Splnením opatrení sa dosiahol súlad obsahu ŠkVP so štátnym vzdelávacím programom, čím sa vytvorili predpoklady na realizáciu výchovy a vzdelávania podľa školského zákona. Umiestnením ŠkVP na prístupnom mieste zabezpečili školy informovanosť žiakov, rodičov, i verejnosti o cieľoch a zámeroch jednotlivých škôl. Pozitívny dopad na formovanie právneho vedomia žiaka a jeho zákonných zástupcov malo zakomponovanie práv a povinností zákonných zástupcov žiaka do školského poriadku. Skvalitnila sa oblasť pedagogického riadenia z hľadiska výkonu štátnej správy v 1. stupni pri vydávaní rozhodnutí a tiež príprava a priebeh maturitnej skúšky.

Realizovaním uloženého **záväzného pokynu** sa odvolaním zástupcu riaditeľky školy pre technicko-ekonomické činnosti, ktorý nespĺňal predpoklady na vymenovanie do funkcie,

³ Gymnázium P. O. Hviezdoslav, Hviezdoslavova 20, Kežmarok

⁴ Súkromné gymnázium, Budovateľská 1992/9, Snina

akceptovala požiadavka právneho predpisu. Druhý záväzný pokyn v čase konania následnej inšpekcie stratil opodstatnenie.

Záver

V značnej miere akceptované odporúčania a väčšina splnených opatrení mali priaznivý dopad na skvalitnenie základných podmienok realizácie výchovno-vzdelávacieho procesu. Prispelo k tomu odstránenie väčšiny nedostatkov pri tvorbe ŠkVP, ktorých zverejnenie pozitívne ovplyvnilo prístup verejnosti k informáciám o obsahu a organizácii výchovy a vzdelávania v konkrétnych subjektoch a zároveň sa posilnila spoločenská kontrola tohto procesu. Prepracovaním školských poriadkov sa zosúladiť aplikačná prax s právnym predpisom vo sfére komplexnosti tohto dokumentu. Zlepšili sa organizácia vyučovania, vedenie pedagogickej dokumentácie, činnosť metodických orgánov, odstránili sa chyby súvisiace s vydávaním rozhodnutí riaditeľmi škôl a s maturitnými skúškami. Dôslednejším rozpracovaním preventívno-výchovných programov sa vytvorila priaznivejšia východisková situácia na elimináciu výskytu nežiaducich javov v prostredí školy. Pretrvávala nedôslednosť v oblasti výkonu a účinnosti vnútornej kontroly, negatívom bolo nesplnenie prijatých opatrení vo veci kvalifikačného predpokladu pre výkon riadiacej funkcie.

Návrhy a odporúčania

Riaditeľom škôl

- venovať zvýšenú pozornosť vypracovaniu ŠkVP s dôrazom na tie časti, ktoré sú pre plánovanie a organizáciu procesu výchovy a vzdelávania kľúčové
- zvýšiť frekvenciu a účinnosť kontrolnej činnosti vedúcich zamestnancov škôl (analýza výsledkov kontroly, prijímanie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov a ich využívaní na skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu)

Štátnemu pedagogickému ústavu

- nepublikovať obsah a ciele prierezových tém (Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra) bez ich zaradenia do obsahu príslušného štátneho vzdelávacieho programu
- doriešiť nerovnovážny stav medzi strednými odbornými školami a ostatnými druhmi škôl v prípade povinnosti zapracovávať do vzdelávania prierezové témy

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

- zjednodušiť štruktúru štátnych vzdelávacích programov tým, že sa vyradia niektoré povinné súčasti (spôsob, podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania a vydávanie dokladu o vzdelaní určuje samotný stupeň vzdelania a je možné v skrátenej podobe túto informáciu včleniť do časti, ktorá obsahuje informáciu o stupni vzdelania; nadbytočné je venovať samostatnú časť požiadavkám na kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov, ak školy sú povinné viesť o týchto procesoch ešte osobitnú agendu (§ 35 ods. 9 zákona č. 317/2009 Z. z. o pedagogických a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov); informácie o potrebných a plánovaných zmenách v aprobačnej a funkčnej štruktúre zamestnancov by mohli byť obsiahnuté priamo v časti personálne zabezpečenie)
- iniciovať u svojej priamo riadenej organizácie (ŠPÚ) vypracovanie presných pokynov na tvorbu učebných osnov predmetov tak, že následne nebude potrebné vypracúvať ešte tematické výchovno-vzdelávacie plány (pokiaľ dnes školy používajú model kombinácie učebných osnov a tematických výchovno-vzdelávacích plánov, každá zmena učebných osnov vyvolá okamžitú potrebu zmeny tematických výchovno-vzdelávacích plánov)